

SÜRDÜRÜLEBİLİR ALTERNATİF BİR KONAKLAMA YAKLAŞIMI: ALBERGO DIFFUSO MODELİ (A SUSTAINABLE ALTERNATIVE ACCOMMODATION APPROACH: THE ALBERGO DIFFUSO MODEL)

Serkan ROL^{1*} (orcid.org/0000-0002-6423-4370)

Selma MEYDAN UYGUR² (orcid.org/0000-0001-7665-1131)

¹Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Van, Türkiye

²Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Ankara, Türkiye

Özet

Bu çalışma, sürdürülebilir bir konaklama yaklaşımı örneği olarak Albergo Diffuso modelini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak konaklama işletmelerinde sürdürülebilirlik ve Albergo Diffuso (AD) modeli ile ilgili bilgi sunulmuştur. Dağınık otel konseptiyle tarif edilen bu model, genellikle küçük tarihi kasabalarda, kırsal kesimlerde ve dağ köylerinde bulunan yerleşim alanları için daha uygundur. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenerek bütüncü literatür incelemesi uygulanmış ve Albergo Diffuso modelinin sürdürülebilirliğin temel boyutları olan çevresel, sosyal ve ekonomik açılardan faydaları ele alınmıştır. Veri tabanlarında 'Albergo Diffuso' anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda toplamda 148 çalışmaya ulaşılmış ve konu ile doğrudan ilgili 28 çalışmanın tam metinleri üzerinden bütüncü literatür incelemesi tamamlanmıştır. Araştırmada AD modelinin çevresel, sosyal ve ekonomik bağlamlarda bölgeye olumsuz bir etki yapmayacağı, dahası bunların korunmasına ve güçlendirilmesine katkıda bulunacağı sonucuna ulaşılmıştır. AD modelinin çevresel, sosyal ve ekonomik faydaları göz önünde bulundurulduğunda; bu konaklama yaklaşımının az gelişmiş kırsal bölgelerin sürdürülebilir kalkınmasında önemli bir katkısının olabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Albergo Diffuso, Sürdürülebilir Turizm, Sürdürülebilir Konaklama Yaklaşımları

Abstract

This study aims to examine the Albergo Diffuso model as an example of a sustainable accommodation approach. For this purpose, at first, information about sustainability in accommodation establishments and Albergo Diffuso model is presented. Described by the concept of a scattered hotel, this model is more suitable for residential areas, which are usually located in small historic towns, rural areas and mountain villages. In the study, a qualitative research method was adopted and an integrative literature review was applied, and the benefits of the Albergo Diffuso model in terms of environmental, social and economic aspects, which are the basic dimensions of sustainability, were discussed. As a result of reviewing the databases with the keywords 'Albergo Diffuso', a total of 148 studies were found and an integrative literature review was completed through the full texts of 28 studies directly related to the subject. The research concluded that the AD model will not have a negative impact on the region in environmental, social and economic contexts, over and above it will contribute to their protection and strengthening. Considering all these environmental, social and economic benefits, it can be said that the AD model accommodation approach can have an important contribution to the sustainable development of the region.

Keywords: Albergo Diffuso, Sustainable Tourism, Sustainable Accommodation Approaches

Giriş

İnsan faaliyetleri binlerce yıldır dünyanın ekosistemini etkilemiştir. Günümüzde insan faaliyetlerinin olumsuz sonuçları her yerde fark edilebilmektedir. Dünyadaki en büyük sektörlerden biri olan konaklama sektörü de bu sorunların artmasında önemli bir rol oynamaktadır (Sloan, Legrand ve Chen, 2009). Bu kadar büyük ve uluslararası yönelimli bir sektörün çevre, ekonomi, kültürler ve genel olarak toplumlar üzerinde kaçınılmaz ve önemli bir etkisi vardır. Bununla birlikte konaklama sektörü, diğer hizmet sektörlerine benzer şekilde, çevreye zehirli maddeler bırakan veya çok büyük bir kirliliğe neden olan bir sektör değildir. Ancak yine de konaklama sektörü enerji, su, gıda ve ambalaj israfına neden olmaktadır ve bu atık maddelerin birçoğunun bertaraf

*Sorumlu yazar: serkanrol@yyu.edu.tr

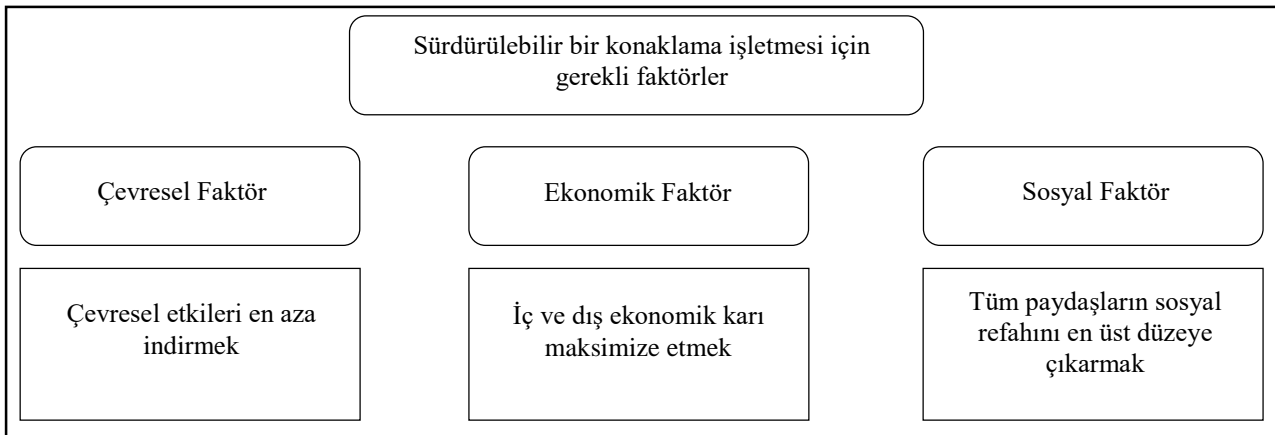
DOI: 10.33083/joghat.2023.364

edilmesi gerekmektedir (Kirk, 2010). Genel olarak, konaklama faaliyetleri için en çok kullanılan hammaddeler gıda, su ve enerjidir. Bu kaynakların etkin kullanımı ve korunması noktasında tüketiciler ve yöneticilerin bilinçli olması gerekmektedir (Bux vd., 2022). Oteller, moteller, tatil köyleri ve diğer konaklama biçimleri, seyahat ve turizm endüstrisinin en büyük sektörünü oluşturmaktadır ve bu binaların çevre üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Sloan vd., 2009). Buna rağmen hem kamu hem de özel sektör temsilcileri, konaklama işletmelerinde sürdürülebilir yönetimin uygulanması için gereken adımları büyük ölçüde atmamaktadırlar (Hobson ve Essex, 2001).

Konaklama işletmelerinin çevreye olan etkileri konusunda giderek artan farkındalık, tüketicilerin tutum ve davranışlarına da yansımaktadır. 2000'li yılların başlarında yapılan çalışmalarda tüketicilerin büyük oranda çevreye duyarlı otellerde kalmayı tercih edeceklerini söylemekle birlikte, bunun için daha fazla ödeme yapma noktasında çok istekli olmadıkları anlaşılmaktadır (Hobson ve Essex, 2001). Ancak yıllar içerisinde çevreye olan duyarlılığın artmasıyla birlikte bu durumun değiştiği yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır. ABD'de otel misafirleri üzerine yapılan bir araştırmada, özellikle lüks ve orta fiyatlı otellerde kalan misafirlerin, otellerin sürdürülebilirlik adına kullandıkları yeşil uygulamalar için daha fazla ödemeye istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Kang vd., 2012). Yine ABD'de otel misafirleri üzerine yapılan başka bir çalışmada, çevresel kaygı ile sürdürülebilir bir otel odası için ödeme yapma isteği arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, otel büyüklüğünün bu etki üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını ve misafirlerin demografik özelliklerinden sadece gelir düzeylerinin etkisinin olduğunu ortaya koymuştur (Kang ve Nicholls, 2021). Bu konuda yapılmış başka bir çalışmada da benzer şekilde sürdürülebilir otel hizmetleri için ödeme yapmaya yönelik geniş isteklilik olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Nelson vd., 2021). Çalışmada, tüm fiyat seviyelerinde turistlerin %50'den fazlasının ödemeye istekli olduğuna ve bunda sertifika sahipliğinin önemli olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca çalışmada ödeme isteğini etkileyen en önemli faktörün çevresel bilgi düzeyi olduğu belirtilmektedir. Araştırmacılar, kanıta dayalı sürdürülebilir uygulamaların, pazarlama stratejisinin geliştirilmesine dahil edilmesinin önemli olduğuna ve beraberinde hedef pazarı tanımlamaya yardımcı olabileceğine dikkat çekmişlerdir (Nelson vd., 2021).

Bu araştırmanın temel amacı, sürdürülebilir turizm kapsamında konaklama işletmelerinin önemine dikkat çekerek sürdürülebilir bir konaklama işletmesi modeli olan Albergo Diffuso'nun (AD) incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak konaklama işletmelerinde sürdürülebilirlik ve AD modeli ile ilgili bilgi sunulmuştur. Çalışmada kavramsal bir yaklaşımla daha önce yayımlanmış çalışmalar incelenerek AD modelinin sürdürülebilirliğin temel boyutları olan çevresel, sosyal ve ekonomik açılardan faydaları ele alınmıştır. Sürdürülebilir bir konaklama işletmesi için gerekli faktörler Şekil 1'de görülmektedir. Bu faktörlerden ilki olan çevresel faktör; çevresel etkilerin en aza indirilmesini, ekonomik faktör; iç ve dış ekonomik karı maksimize edilmesini ve son olarak sosyal faktör; tüm paydaşların sosyal refahının en üst seviyeye çıkarılmasını ifade etmektedir. Ayrıca çalışmada AD modelinin yöneticiler ve gezginler açısından zorluklarına da değinilmektedir.

Şekil 1. Konaklama sektöründe sürdürülebilirlik için teorik çerçeve

Kaynak: Sloan vd., (2009)

Kavramsal Çerçeve

Konaklama Sektöründe Sürdürülebilirlik

Günümüzde birçok alanda kullanılan bir kavram olan sürdürülebilirlik için farklı tanımlara rastlamak mümkündür. Ancak en yaygın kabul gören tanım, Birleşmiş Milletler tarafından yapılan ve 1987'de Brundtland raporunda yer alan tanım olmuştur. Bu tanıma göre sürdürülebilirlik; “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılamaktır” (UN, 2023). Sürdürülebilirlik yaklaşımındaki genel amaç, mevcut ve gelecek nesiller tarafından gezegenin kaynaklarından yararlanmayı olumsuz yönde etkileyebilecek tüm uygulamaları en aza indirmektir. Kısa ve uzun vadeli çevresel tahribatın önlenmesi ve doğal çeşitliliğin sürdürülmesi ana hedeflerdendir (Sloan vd., 2009). Çevresel, sosyal ve ekonomik olarak önemli etkilerinin olduğu bilinen turizm sektörü de uluslararası kuruluş ve topluluklar, ülkeler, yerel yönetimler ve işletmeler gibi her düzeyde sürdürülebilirlik konusuna önem vermektedir. Bunun nedeni, sürdürülebilir turizmin doğal çevreyi ve temel ekolojik süreçleri koruduğuna, doğal mirasın korunmasına katkıda bulunduğuna, ev sahibi toplulukların sosyo-kültürel özgünlüklerine saygı duyduğuna, yaşayan kültürel miraslarını ve geleneksel değerlerini koruduğuna ve onların yaşamlarına katkıda bulunduğuna büyük ölçüde inanılmasıdır (Cucari vd., 2019). Bu çerçevede turizm endüstrisinde önemli bir yere sahip olan konaklama sektörü faaliyetlerinin de sürdürülebilir bir yaklaşımla uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Tüm özel sektör kuruluşlarının olduğu gibi konaklama işletmelerinin de temel amacı kar elde etmektir. Her ne kadar çevresel sürdürülebilir uygulamaları hayata geçirmek, işletmeler için fazladan maliyet oluşturuyor gibi görünse de kısa ve uzun vadede önemli ticari faydalar da sağlayabileceği ortadadır. Enerji ve su açısından verimli ekipman ve teknolojiler kullanmak, maliyet tasarrufu sağlayarak şirket içi karlılığı artırabilir (Sloan vd., 2009). Konaklama işletmesi yöneticileri, sürdürülebilir turizm kavramını çevreye duyarlılık, faaliyetlerin sürekliliği ve kaliteli hizmet kavramlarıyla ilişkilendirmektedirler (Çelik ve Çevirgen, 2021). Ancak konaklama sektöründeki çoğu işletme çevresel, sosyal ve ekonomik program yürüttüklerini iddia etmekle birlikte bu programların çoğu genellikle eko-verimlilik kazanımlarına, topluluk ilişkilerini güçlendirmeye, iş gücü içinde istikrarı sağlamaya, sadakati teşvik etmeye ve olumlu kurumsal imajların oluşturulmasına odaklanmaktadır. Bu nedenle, konaklama endüstrisindeki önde gelen oyuncuların, çevresel kaynakların tüketimini azaltmaya veya doğal ekosistemlerin bütünlüğünü korumaya yönelik uygulamaları hayata geçirmek yerine, sürdürülebilirliğe yönelik yüzeysel bir yaklaşımı benimsedikleri söylenebilir (Jones vd., 2016). Bu durumun en önemli nedeni, sektörün ekonomik büyümeye yönelik taahhütlerini yerine getirme çabası şeklinde yorumlanabilir (Jones vd., 2016). Oysa ki yerel ve bölgesel dayanıklılığa yapılan kurumsal katkıların, işletmeler için doğrudan rekabet avantajı sağlayabileceği düşünülmektedir (Di Gregorio, 2017). Sürdürülebilir iş modellerini benimseyen konaklama işletmeleri için güçlü bir motivasyon, elde edilebilecek önemli bir rekabet avantajıdır (Sloan vd., 2009).

Konaklama işletmeleri; bina inşaatı, demirbaş ve teçhizatın üretimi ve kullanımı, gıda üretimi, enerji ve su kullanımı veya atık üretimi süreçlerinde çevreyi etkileyebilmektedir. Sürdürülebilir bir konaklama işletmesinde tüm bu süreçlerin gözden geçirilerek kaynak kullanımının en aza indirilmesi ve çevresel zararın mümkün olduğunca ortadan kaldırılması öncelikli hedeflerdir. Örneğin konaklama işletmesi yöneticilerinin enerji verimliliği konusunda yenilikçi enerji teknolojilerini uygulamaya yönelik deneysel bilgiye sahip olmaları ve birlikte çözüm üretmek amacıyla mühendislik danışmanlık firmalarıyla iş birliği yapmaları gerekmektedir (Pace, 2016). Bununla birlikte küçük ölçekli konaklama işletmelerinde çoğunlukla modern sürdürülebilir katı atık yönetimi uygulamaları yerine geleneksel katı atık yönetimi uygulamaları bulunmaktadır. Bu durumun nedenleri farklı olabilir; ancak çözümü noktasında hükümet ya da yerel yönetimler, bu işletmelerin sürdürülebilir katı atık yönetimine uyum sağlayabilmeleri için eğitim programları düzenleyebilir (Agyeiwaah, 2020). Çoğu küçük ölçekli konaklama işletmecisi katı atık yönetimi ile çevre arasındaki bağlantının bilincinde olmadığı için, katı atık yönetimi uygulamalarının çevresel sonuçlarına ilişkin farkındalık sınırlıdır. Konaklama işletmesi yöneticilerinin sürdürülebilirlik konusundaki bilgi ve duyarlılık düzeyleri önemlidir. Diğer taraftan akıllı uygulamalar yardımıyla tüketicilerin sürdürülebilirlik konusunda bilgilendirilmesi ile, gün içinde ve talebin yoğun olduğu dönemlerde elektrik, gaz ve su kullanımını önemli ölçüde azalttığı görülmüştür (Warren vd., 2018). Bu nedenle konaklama işletmelerinde tüketicilerin sürdürülebilirlik konusunda bilgilendirilmesi, tüketim miktarlarının azaltılması noktasında faydalı bir uygulama olarak görülmektedir.

Konaklama sektöründe sürdürülebilir yaklaşım sadece olumsuz etkilerin azaltılmasından ibaret değildir. Sürdürülebilir bir iş politikasını benimsemiş bir konaklama işletmesi, yerel ekonominin gelişimini destekler ve yerel istihdam fırsatları, iş bağlantıları ve diğer gelir getirici fırsatlar aracılığıyla yerel halk için ekonomik

faydalar sağlamayı amaçlayacaktır (Sloan vd., 2009). Sürdürülebilirliğin sosyal boyutunu açıklayan bu düşünce, konaklama işletmesinin yerel halkın yaşamına bugün ve gelecekte nasıl olumlu katkılar sağlayabileceğine odaklanmaktadır. Sürdürülebilirlik ihtiyacının farkındalığı ve kabulü, kalkınmayı zorlaştıran bazı kalıpları hafifletmek için yeterli değildir. Tüketicilerin ve işletmelerin davranışlarını değiştirmek, mevcut iş süreçleri yerine sürdürülebilir alternatiflerinin getirilmesi yoluyla değiştirilmesini gerektirir. (Melissen vd., 2016). Bu yaklaşımdan hareketle Albergo Diffuso gibi alternatif konaklama modelleri, sürdürülebilirlik anlayışının benimsenmesi ve davranış kalıplarının bu yönde değiştirilebilmesi için önemlidir.

Albergo Diffuso Modeli

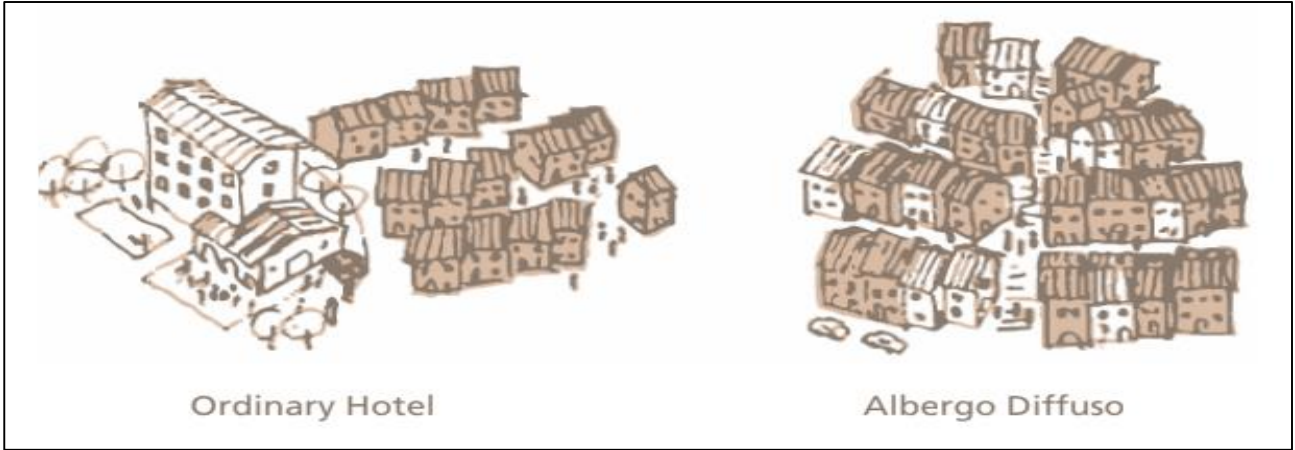
Albergo Diffuso (AD), İtalya'da geliştirilen ve topluluğun kültürünü, çevresini ve kimliğini etkilemeden küçük kasabaların kültürel mirasını korumayı veya iyileştirmeyi esas alan yeni bir konaklama şeklidir. AD, Friuli bölgesindeki depremden (1976) sonra tahsis edilen fonlarla restore edilmiş evlerin turizm için kullanılması fikrine kadar uzanan bir kavramdır. Bu konaklama modeli, turizm pazarlaması profesörü Giancarlo Dall'Ara tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra 1998 yılında özel bir düzenleme ile Sardunya'da resmen kabul edilmiştir. 'Dağınık Konaklama' konseptiyle tarif edilen bu model, genellikle küçük tarihi kasabalarda, kırsal kesimlerde ve dağ köylerinde bulunan yerleşim alanları için daha uygundur. AD'nin sürekli yayılması, seyahat endüstrisinde sürdürülebilirlik ve çevreye saygı konusundaki artan endişeden kaynaklandığı söylenebilir.

AD, bölgeler için turistik gelişmenin bir parçası olabilir; aynı zamanda standart olanın, yani kitle turizminin karşıtı bir konaklama felsefesinin parçası olduğunu anlamak önemlidir. Bu model, “yatay” yaşam tarzını ve “yavaş” felsefesini temsil ederken geleneksel oteller ise büyük şehirleri karakterize eden “dikey” ve “hızlı” bir yaşam tarzını sunmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, sadece aynı felsefeye inanan bir yönetici gerçek bir Albergo Diffuso açabilir ve başarıyla yönetebilir. Aksi halde kazanılacak başarı veya başarısızlık, bu felsefeye inmayan bir yönetici üzerinde modelde değişikliklere giderek ona zarar vermesi için baskı oluşturabilir.

Albergo Diffuso modelini tanımlayan ön koşullar:

- **Tek yönetim;** konaklama, bir iş modeli aracılığıyla yönetilir.
- **Otel hizmetleri;** konaklama ve diğer tüm otel hizmetlerini sunabilir.
- **Konaklama birimleri;** eski bir şehir merkezinde halihazırda mevcut olan ayrı binalara dağılmış odalar şeklinde uygulanır.
- **Ortak hizmetler;** misafirler ortak alan olarak belirlenmiş yerleri (resepsiyon, ortak salonlar, bar, restoran) kullanmaktadırlar.
- **Binalar arasında makul mesafe;** konut birimleri ile ağırlama hizmet binası (ana hizmetlerin verildiği yer) arasında en fazla 200 metre olmalıdır.
- **Canlı bir topluluk;** konut birimlerinin bulunduğu yer mezra veya insansız eski şehir merkezi olmamalıdır.
- **Otantik ortam;** yerel topluluk ve kültürle entegrasyon mümkün olmalıdır.
- **Tanınabilir olmak;** odaların tanımlanmış ve tek biçimli bir kimliği garanti edilir ve hizmetler tutarlıdır.
- **Yönetim tarzı, bölgeye ve kültürüne entegre edilmiştir.** AD bölgeye, kültürüne ve topluluğuna entegre edilmiş bir ağırlama şekli ile temsil edilen özgün bir konaklama modelidir.

Şekil 2. Albergo Diffuso Modeli

Kaynak: <https://www.alberghidiffusi.it/?lang=en>

Şekil 2’de alışlagelmiş otel konsepti ve AD modeli birlikte gösterilmektedir. Alışlagelmiş otel konseptinde konaklama birimleri bir arada ve yerel halkın yaşadığı birimlerden ayrı olarak konumlanmaktadır. AD modelinde ise konaklama birimleri dağınık bir şekilde ve yerel halkın yaşadığı birimler ile iç içe yer almaktadır. Resim 1, 2 ve 3’te, her üçü de İtalya’da bulunan ve aktif olarak konaklama hizmeti sunan AD örnekleri yer almaktadır.

Resim 1. Borgotufi Albergo Diffuso, Castel del Giudice, Isernia, İtalya

Kaynak: <https://www.borgotufi.it/en/>

Resim 2. Sextantio Albergo Diffuso, Abruzzo, İtalya

Kaynak: <https://www.sextantio.it/santostefano/albergo-diffuso-in-abruzzo/>

Resim 3. Quaglietta Albergo Diffuso, Calabritto, İtalya

Kaynak: <http://www.albergodiffusoquagliesa.com/it/index.php>

Yöntem

Çalışmada, ilk olarak İtalya’da ortaya çıkan ve giderek yaygınlaşan alternatif bir konaklama işletmesi modeli olan Albergo Diffuso’nun, sürdürülebilirlik kavramı ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenerek bütüncü literatür incelemesi uygulanmıştır. Bütüncü literatür incelemesi, bir konuyla ilgili yeni çerçeveler ve bakış açıları oluşturabilmek için o konu hakkındaki literatürü bütüncü bir şekilde gözden geçiren, eleştiren ve sentezleyen bir araştırma biçimidir (Torraco, 2005). Her türlü araştırmanın temeli olarak önemli bir rol oynayan literatür incelemeleri, belirli bir alan için yeni fikirler ve bakış açıları ortaya çıkarma potansiyeline de sahiptir (Snyder, 2019). Bu yaklaşımla bütüncü literatür incelemeleri, daha önce ayrı olan literatür akışlarının entegre edilmesiyle yeni soruların sorulmasını ve yeni görüşlerin ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir (Elsbach ve van Knippenberg, 2020). Bu nedenle bu tür incelemeler, başlı başına bir araştırma metodu olarak da ele alınabilmektedir (Yorks, 2008). Callahan’a (2010) göre iyi bir bütüncü literatür taramasının ayırt edici özelliği; kullanılan veri tabanları ve arama motorları, aramanın ne zaman yapıldığı, literatür taramasında kullanılan anahtar kelime kombinasyonları, makalelerin seçilmesinde kullanılan kriterler ve son olarak dahil edilen makalelerin son sayısı açık bir şekilde belirtilmelidir.

Çalışmada AD modeli ile sürdürülebilirliğin boyutları arasındaki bağlantı ele alınmaktadır. Yapılan ön inceleme sonucunda konu ile ilgili araştırma sayısının nispeten az olmasından dolayı anahtar kelime kombinasyonu olarak sadece ‘Albergo Diffuso’ kullanılmıştır. Genel olarak araştırmacıların literatür incelemesi için kullandıkları Web of Science, Scopus, Emerald, Science Direct, Taylor and Francis ve Sage veri tabanlarından yararlanılmıştır. Literatür taraması 10-20 Ağustos 2023 tarihlerinde yapılmıştır. Bütüncü literatür incelemesine dahil etme kriterleri, çalışmaların makale veya kitap formatında ve İngilizce dilinde yazılması olarak belirlenmiştir. Veri tabanlarında ‘Albergo Diffuso’ anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda toplamda 148 çalışmaya ulaşılmış ve bu çalışmaların başlık ve özet incelemeleri sonucunda 57 tanesinin konu ile doğrudan ilgili olduğu belirlenmiştir. Daha sonra tekrar eden kayıtlar çıkarılmış ve 36 çalışma ile incelemeye devam edilmiştir. 7 çalışmanın tam metnine ulaşamadığımız ve 1 çalışma dahil etme kriterlerine uymadığı için incelemeye dahil edilmemiştir; araştırma 28 çalışmanın tam metinleri üzerinden bütüncü literatür incelemesi ile tamamlanmıştır. Çalışmada anket, mülakat, odak grup çalışması vb. yollarla doğrudan insanlardan veri toplanması söz konusu olmadığından herhangi bir *Etik Kurul* raporu gerekmemektedir.

Literatür İncelemesi

Kültür turizminin yenilikçi bir modeli olarak da görülebilen Albergo Diffuso, kelimenin tam anlamıyla "dağınık/yaygın otel" anlamına gelmektedir. AD, operasyonel olarak entegre ancak fiziksel olarak dağınık bir dizi konaklama, yeme-içme ve eğlence işletmesinden oluşmaktadır. Bu şekilde birimlerin dağınık olması ve hizmetlerin farklı yerlerde sunulması turistler için bir olumsuzluk gibi görünse de AD’leri tercih eden turistlerin çoğunun bu durumu sorun etmediği bilinmektedir (Dragicevic ve Letunic, 2015). Bu model, ekonomik ve demografik gerileme yaşayan ancak yine de yeterli kültürel kaynaklarını koruyan tarihi köy veya kasabalar için uygundur (Di Gregorio, 2017). AD, özellikle küçük veya orta ölçekli eski yerleşim alanlarının kültürel ve ekonomik destekçisi rolünü üstlenme potansiyeline sahiptir (Confalonieri, 2011). Terk edilmiş tarihi köylerin yeniden canlandırılmasında AD modelinin kullanılabilirliğini Tinbak (Katar) örneği üzerinden

incelediği çalışmalarında Ferwati vd., (2021), modelin uygulanmasıyla bölgenin eşsiz bir turizm destinasyonuna dönüşeceğine işaret etmiştir. Ayrıca modelin yerel kültürün tanıtılması, yerel ekonominin canlandırılması ve çevrenin korunması gibi sürdürülebilir kalkınmanın yönlerini birçok açıdan destekleyeceğini ifade etmişlerdir. AD'lerin temel özelliği, her şeyden önce bölge ile olan bağlarıdır. Bu modeli benimseyen işletmeler, gıda ve el sanatları ile ilgili yerel topluluklara ve derneklere katkı sunmakta ve bölgeyi tanıtan etkinlikler düzenlemektedirler. Bu anlamda AD, geleneksel turist rotalarının dışındaki bölgeleri geliştirmek için önemli bir araç olarak görülebilmektedir (Romolini vd., 2017). Bir anlamda AD, geleneksel turizmden önemli bir kopuşu temsil etmektedir. Bu yenilikçi çözüm, konforu köy yaşamının özgünlüğüyle birleştiren, tarihi ve kültürel değerlere sahip tipik evlerden oluşmaktadır. AD modeli, ziyaretçileri yerel halkla ilişkiler geliştirmeye, bununla birlikte kendilerini sadece otel misafirleri olmanın ötesinde buldukları bölgenin ayrılmaz bir parçası olarak görmeye teşvik etmektedir (Vallone vd., 2013). Ayrıca AD modeli, kişiselleştirilmiş ve standart dışı hizmetler talep eden bilinçli turistleri kendine çekebilme potansiyeline sahiptir (Morena vd., 2017). Bu bağlamda AD, müşterinin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış hizmetler sunmasına izin veren yüksek esneklikle karakterize edilebilir.

Bütün bir yerel sistemi ekonomik, sosyal, kültürel ve enerji açısından uygun maliyetle korumak ve canlandırmak için bir şans olarak görülebilen AD modeli (Tagliabue vd., 2012), aynı zamanda yenilikçi uygulamaları da kapsamaktadır. AD'ler; ürün, hizmet, süreç, yönetim ve pazarlama ile ilgili inovasyonların, yerel kültür ve ürünlerin kullanımdan etkilendiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, özgün tarzda dekore edilmiş odalar bir tür ürün yeniliği; yerel gastronomik ürünlerin tanıtımını yapmak pazarlama yeniliği; malzemelerin ve hizmetlerin büyük oranda yerel olarak tedarik edilmesi ise süreç yeniliği olarak görülebilmektedir (Presenza vd., 2019).

AD modelinin, geleneksel otellere karşı geçerli ve sürdürülebilir bir konaklama işletmesi alternatifi olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir. AD'ler; yatay yapılaşma, bölgede dağınık konaklama birimleri, farklı bir konaklama yaklaşımı, bölge ile yakın bağlar, tarihi ve kültürel değerler, toplum temelli ve esnek turistik hizmetler gibi özgün karakteristik özellikleri nedeniyle diğer konaklama modellerinden ayrılmaktadır (Korze, 2018). Özgünlükleri, yapılarında ve hizmet sunma araçlarında, otantik deneyimlere yapılan vurguda ve tüm paydaşların katılımında yatmaktadır (Valeri ve Paoloni, 2017). AD için hizmetin mükemmelliği, geleneksel bir otelden tamamen farklıdır. Bir AD'nin yüksek kalitesi; güler yüzlü personel, turistler ve yerel topluluk arasındaki bütünleşme, kültürel ve sanatsal etkinlikler, geleneksel odalar, bununla birlikte yerel şarap ve yemek gibi yenilikçi hizmetlerden kaynaklanmaktadır (Valerio ve Veglio, 2013). AD'nin özelliklerinden biri de sürdürülebilir turizm kavramıyla olan ilişkisidir (Confalonieri, 2011). AD, bütün bir yerel sistemin çevresel, ekonomik ve sosyal açılardan korunmasına ve canlandırılmasına yardımcı olmaktadır (Cucari vd., 2019). Bu bağlamda çalışmada, literatürde yer alan çalışmalar incelenerek AD modelinin, sürdürülebilirliğin temel boyutları olan çevresel, ekonomik ve sosyal yönlerden faydaları ele alınmıştır.

Çevresel Boyut

Küçük kırsal merkezlerde, turistik konaklama için yeni yapılar inşa etmenin çevre ve şehir planlaması üzerinde kaçınılmaz olarak yıkıcı bir etkisi olacaktır. AD modelinin stratejisi ise; eski evler, çiftlik evleri veya terk edilmiş fabrikalar gibi önceden var olan binaları turistik konaklama yerlerine dönüştürmektir (Confalonieri, 2011). Bu tür bir konaklama modeli, yeni binalar inşa ederek çevreye zarar vermek yerine benzersiz bir mimariye sahip olan ve önceden var olan yapıları kullanır. Diğer bir ifade ile AD sistemi, bir taraftan peyzajı güzelleştirirken diğer taraftan doğal güzellikteki manzaraları bozan otel komplekslerinin inşasını önlemektedir. Böylece model çevresel kaynakların hem aktif hem de pasif olarak korunmasını sağlamaktadır (Pietrogrande ve Vaccher, 2017). Diğer taraftan AD modeli, tarihi ve kültürel öneme sahip mevcut evlerin, yerel kültüre saygı gösterilerek yerel malzemelerle ve yerel inşaat tekniklerine göre restore edilmesini teşvik etmektedir (Galeone ve Sebastiani, 2021). Böylece bölgenin geçmişten kalan mimari dokusu da korunmuş olacaktır. AD modelinin mimari açıdan bir diğer artışı ise dikey olarak düzenlenen geleneksel otellerin aksine yatay mimariyi benimsemesidir (Montis vd., 2015).

AD'nin en dikkat çekici özelliklerinden biri, iş modelinin değerinin, toplumun yeniden canlanma ihtiyacı doğrultusunda artmasıdır. Tarihi ve kültürel öneme sahip ancak çeşitli nedenlerle nüfusu giderek azalan kırsal bölgeler bu ihtiyacı derinden hissetmektedir. Yarı terk edilmiş kasabalar, benzersiz ve tarihi kültürel kaynakların yanı sıra ekonomik ve ekolojik olarak yeniden değerlendirilebilecek kaynaklar sunmaktadır (Di Gregorio, 2017). AD modeli çevreye, özellikle ekosistem ve biyoçeşitliliğe saygı gösterilmesini ve bunların korunmasını varsayar. Bu nedenle modelde yapılar ve turistik faaliyetler minimum çevresel etkiye sahiptir (Valeri ve Paoloni, 2017). AD çevre üzerinde çok sınırlı bir etkiye sahip olduğu için birçok turistik

destinasyonda sürdürülebilir ekonomik kalkınma için bir formülü de temsil etmektedir (Confalonieri, 2011). Diğer taraftan AD'lerin çoğu yalnızca az sayıda oda sunmaktadır; bu nedenle turist sayısı otomatik olarak sınırlandırılmıştır. Böylece turizme yeni açılan kırsal bir bölgenin sahip olacağı düşük taşıma kapasitelerinin aşılmasının da önüne geçilmiş olacaktır. (Suni ve Komppula, 2014). Bu hem çevresel hem sosyal hem de ekonomik açıdan bölgenin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Tüketiciler açısından konaklama işletmelerinin çevresel sürdürülebilirlik nitelikleri; sosyal, kültürel ve ekonomik sürdürülebilirlikle ilgili olanlardan daha önemli olduğu söylenebilir (Väisänen vd., 2023). Bununla birlikte AD'nin olumlu ekonomik ve sosyal sonuçları da sürdürülebilirliğin karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır.

Ekonomik Boyut

AD sadece geleneksel turistik konaklama biçimlerine bir alternatif olmakla kalmaz, aynı zamanda, özellikle tarım ve el sanatları gibi diğer faaliyetlerin desteklenmesini sağlayarak yerel topluluklarda sürdürülebilir bir bölgesel kalkınma biçimini temsil etmektedir (Confalonieri, 2011). Bu model, turist odaklı faaliyetlerin yerel halk tarafından paylaşılmasını ve turizmden elde edilen sosyal ve ekonomik faydalardan yerel halkın da pay almasını amaçlamaktadır (Valeri ve Paoloni, 2017). Ayrıca AD, tüm paydaşlarla kalıcı ilişkilerin geliştirilmesini teşvik ederek, yerel halkın sürdürülebilir ekonomik kalkınma arayışına katılımını artırmakta ve sosyal sermaye oluşturmaktadır (Cucari vd., 2019) AD, sadece dağıtım otel konaklamaları sunarak değil, aynı zamanda kültürel ve sanatsal eklentilerle bölgenin tarihini ve kültürünü tanıtmayı amaçlayan bir modeldir. Böylece yerel ekonominin gelişmesinde ve bölgenin rekabet gücünün artmasında, AD modelinin büyük bir katkısının olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır (Valeri ve Paoloni, 2017). Modelin rekabet avantajı sağlamasında benzersiz ve yalnızca bölgesel bağlama göre mevcut olması, diğer bir ifadeyle rakipler tarafından taklit edilememesinin önemi büyüktür (Iannone ve Marcella, 2019).

AD modeli, kitlesel turistik akışların dışında olsa bile, az sayıda nüfusu olan kırsal köylerin turistik yerlere dönüştürülmesini gerçekleştirme fırsatı sunmaktadır (Fissi vd., 2020). Bu yenilikçi model, genellikle ekonomik olarak güçsüz durumda olan ve düşük girişimcilik kültürü ve kıt yönetim becerileri ile karakterize edilen alanlarda ekonomiyi yeniden canlandırmak için sürdürülebilir bir araç olarak görülebilmektedir. Bölgede yerel bina stokunun geri kazanılmasını sağlayan bu model ayrıca yerel küçük girişimciliği, zanaatkarlığı ve tarımı desteklemektedir (Morena vd., 2017). Örneğin şarap ve yemek turizmiyle ilgili olarak AD sahipleri genellikle sebze, meyve, et, balık ve şarap gibi yerel olarak yetiştirilen organik ürünleri kullanmaktadırlar (Galeone ve Sebastiani, 2021). Bu nedenle model bölgenin kırsal kalkınması üzerinde önemli bir etkisi olan bisiklet turları, şarap ve yemek turizmi gibi diğer faaliyetleri güçlendirebilen sosyal ve ekonomik açıdan sürdürülebilir bir konaklama biçimidir. Dolayısıyla nispeten az sayıda nüfusa sahip ve ekonomisi zayıf bölgeler için AD modeli, ekonomik ve sürdürülebilir kalkınma için yeni bir lokomotif olma potansiyeline sahiptir (Vallone vd., 2013).

Sosyal Boyut

Her şeyden önce AD modeli, turistlerin 'geçici sakinler' haline gelebilmeleri için turistlerle yerleşik topluluk arasında temasları teşvik etmek için tasarlanmıştır (Valerio ve Veglio, 2013). Modelin fikir babası olan Dall'Ara bu konudaki fikrini şöyle özetlemiştir; "Albergo diffuso'yu bir kültürün öyküsünü anlatan bir roman olarak düşünüyorum. Yaşam tarzını daha iyi anlayabilmeleri için konuklar geçici olarak hikâyenin içine dahil ediliyor" (Murphy, 2011). Ziyaretçilere bölgenin sosyal yaşamına katılarak 'bölgede yaşama' fırsatı sunan bu yeni konaklama modeli, küçük kırsal köy ve kasabaların nüfusunun azalmasını önlemek ve terk edilmiş alanları kurtarmak için bir araç olarak görülebilmektedir (Montis vd., 2015). Burada önemli nokta, yerel halkın geleneksel kültürüne saygı gösterilmesi ve korunmasıdır (Valeri ve Paoloni, 2017). AD, yerel kimlik ve gelenekler konusunda daha dikkatli olan farklı bir turizm konseptini, bunun yanı sıra tatil deneyiminin değerine ve kalitesine dayalı bir turizm fikrini somutlaştırmaktadır. Galeone ve Sebastiani (2021) AD ziyaretçilerinin deneyim algılarına yönelik yaptıkları çalışmalarında, yerel gibi hissetmenin ve gerçek bir deneyim yaşamının modelin en önemli çekicilikleri olduğunu ortaya koymuşlardır. AD, sosyal uyuma dayalı yeni bir konaklama kültürüne yönelik değerlerin farkındalığı ile sürdürülebilir kalkınmaya etkin bir şekilde uyum sağlamaya odaklanmaktadır (Paniccia ve Leoni, 2019). Dolayısıyla bu model, yeni bir konukseverlik konsepti aracılığıyla bir bölgeyi, kültürünü ve yerel gelenekleri koruyan ve bunun ötesinde iyileştirebilen bir araç olarak da ortaya çıkmaktadır (Morena vd., 2017).

AD modeli ve toplum temelli turizmin yerel bağlamla olan yakın ilişkileri, sürdürülebilir yaklaşımları, yerel iş birliğine odaklanmaları ve çoğunlukla kolektif girişimciliğe dayalı olmaları gibi pek çok ortak noktası bulunmaktadır (Giampiccoli ve Mtapuri, 2020). AD modeli ve toplum temelli turizm kavramları arasındaki

bağlantılar, turistler için çekiciliği artırmaya ve aynı zamanda yerel turizm gelişimini canlandırmaya hizmet edebilecektir. AD ve toplum temelli turizm; toplumun daha fazla kesimini kucaklayan ve yerel kalkınma çerçevesinde turizm sektörünün geliştirilmesine birlikte daha büyük bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir (Giampiccoli vd., 2016). Mtapuri ve Giampiccoli (2021) çalışmalarında, Toplum Temelli Turizm ile AD modeli arasındaki yakın ilişkilerden yola çıkarak Toplum Temelli Yaygın Turizm (Community Based Diffused Tourism [CBDT]) modeli önermişlerdir. Yazarlara göre bu model AD'nin coğrafi yönlerine ve Toplum Temelli Turizmin ise sosyal yönlerine dayanmaktadır. AD ve Toplum Temelli Turizmin, yerel bağlarla ve yerel ekonomiyle yakın bağlantılara sahip olması ve kapsayıcı doğası gibi benzerliklere sahip olduğu unutulmamalıdır.

AD girişimcileri, kendilerini işlerinin ayrılmaz bir parçası, işlerini de buldukları yerin ayrılmaz bir parçası olarak algılamakta, böylece özel yaşamlarını, mesleklerini ve sosyo-kültürel ortamlarını tekil bir yaşam biçiminde harmanlamaktadır. Diğer bir ifade ile AD girişimcileri; kendi boş zaman ilgilerini, kişisel inançlarını, değerlerini ve yaşam tarzlarını işleriyle birleştiren yaşam tarzı girişimcileridir (Morrison ve Thomas, 1999). Bu girişimciler sadece kendi kendilerinin patronu olmayı değil, aynı zamanda bölge için istihdam yaratmayı ve bölgenin kültür ve kimliğini sürdürülebilir bir şekilde yansıtarak buldukları yer hakkında farkındalık yaratmayı istemektedirler (Presenza vd., 2016). AD iş modeli temelde iş fikrine, değer yaratmaya ve yeniliğe dayanmaktadır. İş fikri, bölge ile arasında duygusal bir bağ olan AD girişimcisinin, bölgenin yeniden canlanmasına katkıda bulunma amacını yansıtmaktadır. Değer yaratma, AD modelinin bir otel deneyiminden daha fazlasını sunan bir konaklama şekli olması ile ilgilidir. Bir AD işletmesinde konaklayan bir turist, bir yerleşik gibi yaşayabilmekte ve yerel gelenekleri ve kültürü deneyimleyebilmektedir. Yenilik ise; gerçekten de geleneksel bir otelden tamamen farklı olan hizmetlerle ilgilidir (Fissi vd., 2020). AD modeli kâr maksimizasyonu, rekabet gücü, pazar yönelimi ve iş genişletme gibi geleneksel girişimcilik düsturunu temel almak yerine, yaşam tarzı girişimciliğini benimsemektedir (Morrison ve Thomas, 1999).

Albergo Diffuso Modelinin Zorlukları

Albergo Diffuso olmak, diğer otellere göre tercih edilme olasılığı açısından orta derecede bir dezavantajdır. Bunun nedeni, insanların AD fikrinin ve modelinin değerini hâlâ anlamamış olmaları olabilir. Bu nedenle, AD'nin belirli özelliklerini ve sürdürülebilir kalkınmaya katkılarını iletmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır (Cucari vd., 2019). Diğer taraftan AD işletmeleri, neredeyse hiçbir turizm işletmesinin olmadığı bir bölgede faaliyet göstermekte ve bu nedenle hizmet sunumu daha karmaşık hale gelmektedir. Bu durum göz önüne alındığında AD'nin yönetimi, kayda değer turist akışlarının ortasında yer alan geleneksel bir otelin yönetiminden daha zor olabilmektedir (Fissi vd., 2020) Ayrıca turistler geleneksel otel yerine AD modeline sahip bir işletmeden oda rezervasyonu yaptıklarında dik merdivenler, küçük odalar ve banyo, internet bağlantısının olmaması, küf kokusu ve odalarda pencere olmaması gibi bazı olumsuz yönleri kabul etmeye razı olmalıdırlar (Valerio ve Veglio, 2013). Bu durum, tatil deneyiminden yüksek düzeyde bir konfor beklentisi olan turistlerin memnuniyet seviyelerinin düşük olmasına yol açabilecektir.

Sonuç ve Öneriler

Turizm sektörünün bilinen çeşitli faydalarının yanı sıra özellikle destinasyonların doğal çevresi ve sosyal yapısı üzerinde olumsuz etkilerinin de olduğu ortadadır. Turizm faaliyetlerinin doğal çevreye zarar vermesi, sektörün kendi kendine yapabileceği en büyük kötülüktür. Doğal çevre, turizmin temel kaynakları arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Diğer taraftan turizmin olumsuz etkileri çevre ile de sınırlı değildir. Turizm, yerel halkın kültüründe deformasyona yol açarak sosyal açıdan ve bölgede fiyat artışlarına neden olarak ekonomik açıdan da olumsuzlukları beraberinde getirebilmektedir. Bu nedenle bir turizm destinasyonundaki tüm paydaşların turizm gelişimiyle ilişkili olabilecek olumsuz yönleri de dikkate alması gerekmektedir. Ayrıca turizmin yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde ekonomik kalkınmanın etkin ve sürdürülebilir bir aracı haline getirilebilmesi için sektörün olumsuz etkilerini en aza indirecek bir yaklaşıma sahip olması önemlidir (Frent, 2016). Destinasyondaki tüm konaklama faaliyetleri de sürdürülebilir bir planlama çerçevesinde uygulanmalıdır. Konaklama sektörü, turizm faaliyetleri içerisinde büyük bir paya sahip olmakla birlikte turizmin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerinin de önemli bir kaynağı konumundadır.

Tarihi köy ve kasabalarda turizmin kitlesel bir fenomen haline gelmesini beklemek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu bölgelerde daha sağlıklı ve daha sürdürülebilir kalkınma için AD modeli ve benzeri küçük işletmeler, itici güçler olarak yeni bir kültürün yayılmasında önemli bir rol oynayabilir. Tüm bu bölgesel girişimlerin yerel topluluklara kitlesel turizm hareketinden daha fazla fayda sağlaması muhtemeldir (Paniccia ve Leoni, 2019). AD modelinin büyük ölçüde sürdürülebilir bir kavram olduğu söylenebilir (Suni ve

Komppula, 2014). AD, geleneksel İtalyan otellerine göre daha geçerli ve sürdürülebilir bir konaklama işletmesi alternatifi olarak görülmektedir. Bu sadece tarihi, kültürel ve sanatsal çağrışımları olan farklı türden bir otel değil, aynı zamanda rekabet edebilirlik, ekonomik büyüme ve yerel, sosyal ve çevresel kalkınma üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilecek bir bölgenin tarihini ve kültürünü tanıtmaya yönelik bir projedir (Valeri ve Fadlon, 2016). Sürdürülebilir bir konaklama yaklaşımı olarak ele alabileceğimiz bu model, sürdürülebilirliğin temel boyutları olan çevresel, sosyal ve ekonomik yönlerden uygun bir araç olma özelliği taşıyabilir. Çevresel bağlamda ele alındığında AD modeli, var olan eski yapıları kullanmak suretiyle yeni yapılar inşa edilmesini gerektirmediğinden bölgenin şehir planlamasına ve doğal kaynaklarına olumsuz bir etki yapmayacaktır. Ayrıca model, bölgenin ekosistemine ve biyoçeşitliliğine saygı göstererek bunların korunmasını esas aldığından, ekolojik açıdan da bölgenin sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Ekonomik açıdan AD modeli, turistik faaliyetlerin yerel halk tarafından sunulmasını ve turizmden elde edilen sosyal ve ekonomik faydalardan yerel halkın pay almasını amaçladığından bölgenin ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte model, yerel el sanatları ve diğer yerel ürünlerin turistik ürün olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Sosyal açıdan ele alındığında ise AD modeli, yerel halkın geleneksel kültürüne saygı gösterilmesi ve korunmasını amaçlamaktadır. Ayrıca AD modeli konaklama hizmeti sunan bir işletmede kalan turistler, yerel halk ile iç içe yaşama fırsatı bulmakta ve böylece daha zengin bir turistik deneyim yaşayabilmektedirler. Bu modelde turistler ürünleri değil “deneyimleri” talep etmektedirler ve turistlerin geçmişi, fikirleri, vizyonları ve etkileşimleri bu deneyimlere doğrudan katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle AD ziyaretçileri, sadece kullanıcı olarak değil, devam eden bir projenin paydaşları olarak da görülmelidirler (Mandellini ve Antonella, 2010). Tüm bu çevresel, sosyal ve ekonomik faydaları göz önünde bulundurulduğunda AD modeli konaklama yaklaşımının, bölgenin sürdürülebilir kalkınmasında önemli bir katkısının olabileceği söylenebilir.

AD modelinin çeşitli faydalarının yanı sıra dezavantajlı yönlerinin de olduğu unutulmamalıdır. Öncelikle bu modelin kitlesel turizm hareketlerinin olmadığı kırsal köy ve kasabalarda uygulanması, bazı yönetsel zorlukları beraberinde getirebilecektir. Bu zorlukların aşılması için öncelikle AD girişimcisinin, yöneticisinin ve çalışanlarının sürdürülebilir turizmin doğru uygulanması halinde çevresel, sosyal ve ekonomik yönlerden bölge için fark yaratabileceğine inanmaları önemlidir. Bununla birlikte AD işletmesinin başlangıç aşamasında doğru bir planlama yapılması ve kısa, orta ve uzun vadeli stratejik hedeflerin belirlenmiş olması, yönetsel güçlüklerin üstesinden gelinmesini kolaylaştıracaktır. Diğer taraftan model, alışlagelmiş bir şekilde yüksek konforlu bir turizm deneyimi sunmayacağından, konfor beklentisi yüksek turistler için çekici gelmeyebilir. Bu nedenle hedef kitlenin doğru belirlenmesi ve doğru bilgilendirme yapılması, misafirlerin tatmin edici bir deneyim yaşamalarında önemli bir rol oynayacaktır. Bu konuda dikkat edilmesi gereken bir diğer konu, her ne kadar AD'lerin kökleri kırsal bölgelerde olsa da zamana ayak uydurmaları ve sunulan hizmetlerde uzmanlaşmaları gerektirir (Paniccia ve Leoni, 2019). Nihayetinde bir AD işletmecisi veya yöneticisinin, modelin dezavantajlı yönlerinin farkında olması ve çözüm getirilmesi noktasında yeterli bilgi ve deneyime sahip olması işletmenin devamlılığı açısından önemli olacaktır.

Bu çalışmada, sürdürülebilir alternatif bir konaklama örneği olarak AD modeli, kavramsal bir yaklaşımla incelenmiştir. İtalya'da giderek yaygın hale gelen AD modeli konaklama uygulamasının, Türkiye'de hangi bölgeler için daha uygun olacağının ortaya çıkarılması adına yapılacak alan araştırmaları, sonraki araştırmaların konusu olabilecek öneme sahiptir. Gelecek araştırmalar için bir diğer öneri ise, AD modeli ile konaklama hizmeti sunan bir işletmeye yönelik turist algılarının incelenmesi olabilir. Bu sayede modelin dezavantajlı olduğu konular daha iyi anlaşılabilir ve modelin geliştirilmesine katkıda bulunulabilir.

Kaynakça

- Agyeiwaah, E. (2020). The contribution of small accommodation enterprises to sustainable solid waste management. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 44, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.04.013>
- Bux, C., Aluculesei, A. C. ve Moagăr-Poladian, S. (2022). How to monitor the transition to sustainable food services and lodging accommodation activities: A bibliometric approach. *Sustainability*, 14(15), 9102. <https://doi.org/10.3390/su14159102>
- Callahan, J. L. (2010). Constructing a manuscript: Distinguishing integrative literature reviews and conceptual and theory articles. *Human Resource Development Review*, 9(3), 300–304. <https://doi.org/10.1177/1534484310371492>

- Confalonieri, M. (2011). A typical Italian phenomenon: The “Albergo Diffuso”. *Tourism Management*, 32(3), 685–687. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.05.022>
- Cucari, N., Wankowicz, E. ve Esposito De Falco, S. (2019). Rural tourism and Albergo Diffuso: A case study for sustainable land-use planning. *Land Use Policy*, 82, 105–119. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2018.11.050>
- Çelik, M. N. ve Çevirgen, A. (2021). The role of accommodation enterprises in the development of sustainable tourism. *Journal of Tourism and Services*, 12(23), 181–198. <https://doi.org/10.29036/jots.v12i23.264>
- Di Gregorio, D. (2017). Place-based business models for resilient local economies. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 11(1), 113–128. <https://doi.org/10.1108/JEC-02-2015-0016>
- Dragicevic, M. ve Letunic, S. (2015). Diffuse hotels in the function of creating augmented agricultural households tourist offer based on innovations. *Procedia Economics and Finance*, 32, 437–441. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01415-X](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01415-X)
- Elsbach, K. D. ve van Knippenberg, D. (2020). Creating high - impact literature reviews: An argument for ‘integrative reviews’. *Journal of Management Studies*, 57(6), 1277 – 1289. <https://doi.org/10.1111/joms.12581>
- Ferwati, M. S., El-Menshawly, S., Mohamed, M. E., Ferwati, S. ve Al Nuami, F. (2021). Revitalising abandoned heritage villages: The case of Tinbak, Qatar. *Cogent Social Sciences*, 7(1), Article 1973196. <https://doi.org/10.1080/23311886.2021.1973196>
- Fissi, S., Romolini, A. ve Gori, E. (2020). Building a business model for a new form of hospitality: The Albergo Diffuso. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(1), 307–323. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-01-2019-0047>
- Frent, C. (2016). An overview on the negative impacts of tourism. *Journal of Tourism* (22), 32–37.
- Galeone, A. ve Sebastiani, R. (2021). Transformative service research in hospitality. *Tourism Management*, 87, 104366. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2021.104366>
- Giampiccoli, A. ve Mtapuri, O. (2020). Towards a coalescence of the community-based tourism and ‘Albergo Difusso’ tourism models for sustainable local economic development. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(1), 1–20.
- Giampiccoli, A., Saayman, M. ve Jugmohan, S. (2016). Are ‘Albergo Diffuso’ and community-based tourism the answers to community development in South Africa? *Development Southern Africa*, 33(4), 548–561. <https://doi.org/10.1080/0376835X.2016.1180968>
- Hobson, K. ve Essex, S. (2001). Sustainable tourism: A view from accommodation businesses. *The Service Industries Journal*, 21(4), 133–146. <https://doi.org/10.1080/714005050>
- Iannone, B. ve Marcella, L. (2019). The brand value in a new concept of hotel: The Albergo Diffuso Sextantio case. *International Business Research*, 12(9), 81. <https://doi.org/10.5539/ibr.v12n9p81>
- Jones, P., Hillier, D. ve Comfort, D. (2016). Sustainability in the hospitality industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(1), 36–67. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-11-2014-0572>
- Kang, K. H., Stein, L., Heo, C. Y. ve Lee, S. (2012). Consumers’ willingness to pay for green initiatives of the hotel industry. *International Journal of Hospitality Management*, 31(2), 564–572. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2011.08.001>
- Kang, S. ve Nicholls, S. (2021). Determinants of willingness to pay to stay at a green lodging facility. *International Journal of Hospitality Management*, 94, 102834. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102834>
- Kirk, D. (2010). *Environmental management in hotels*. London: Routledge.
- Korze, S. Z. (2018). Albergo Diffuso (Diffused/Distributed Hotel): Case study of Slovenia. *Academica Turistica*, 11(1), 43–56.

- Mandellini, A. ve Antonella, L. R. (2010). *Destination networks in heritage tourism: The "Albergo Diffuso" formula*. In U. Karmarkar ve V. Mangal (Eds.), *The UCLA Anderson Business And Information Technologies (BIT) Project: A Global Study of Business Practice: Destination networks in heritage tourism: The "Albergo Diffuso" formula*. World Scientific Publishing.
- Melissen, F., Koens, K., Brinkman, M. ve Smit, B. (2016). Sustainable development in the accommodation sector: A social dilemma perspective. *Tourism Management Perspectives*, 20, 141–150. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2016.07.008>
- Montis, A. de, Ledda, A., Ganciu, A., Serra, V. ve Montis, S. de (2015). Recovery of rural centres and "Albergo Diffuso": A case study in Sardinia, Italy. *Land Use Policy*, 47, 12–28. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2015.03.003>
- Morena, M., Truppi, T. ve Del Gatto, M. L. (2017). Sustainable tourism and development: the model of the Albergo Diffuso. *Journal of Place Management and Development*, 10(5), 447–460. <https://doi.org/10.1108/JPMD-08-2016-0057>
- Morrison, A. ve Thomas, R. (1999). The future of small firms in the hospitality industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 4(11), 148–154.
- Mtapuri, O. ve Giampiccoli, A. (2021). Contextualizing a tourism development alternative for Argentina: A proposal for community based diffused tourism. *Journal of Spatial and Organizational Dynamics*, 9(2), 138–155.
- Murphy, M. (2011). *The Towns Italy Forgot*. National Geographic.
- Nelson, K. M., Partelow, S., Stähler, M., Graci, S. ve Fujitani, M. (2021). Tourist willingness to pay for local green hotel certification. *PloS One*, 16(2), e0245953. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245953>
- Pace, L. A. (2016). How do tourism firms innovate for sustainable energy consumption? A capabilities perspective on the adoption of energy efficiency in tourism accommodation establishments. *Journal of Cleaner Production*, 111, 409–420. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.01.095>
- Paniccia, P. M. A. ve Leoni, L. (2019). Co-evolution in tourism: the case of Albergo Diffuso. *Current Issues in Tourism*, 22(10), 1216–1243. <https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1367763>
- Pietrogrande, E. ve Vaccher, F. (2017). A new way to the knowledge of historic sites: The Albergo Diffuso model. *International Journal of Contemporary Architecture "The New ARCH"*, 4(1), 12–19.
- Presenza, A., Messeni Petruzzelli, A. ve Sheehan, L. (2019). Innovation through tradition in hospitality. The Italian case of Albergo Diffuso. *Tourism Management*, 72, 192–201. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.11.020>
- Presenza, A., Yucelen, M. ve Camillo, A. (2016). Passion before profit in hospitality ventures. Some thoughts on Lifestyle Entrepreneur and the case of "Albergo Diffuso", *Sinergie Italian Journal of Management*, 34(Jan-Apr), 221-239.
- Romolini, A., Fissi, S. ve Gori, E. (2017). Integrating territory regeneration, culture and sustainable tourism. The Italian Albergo Diffuso model of hospitality. *Tourism Management Perspectives*, 22, 67–72. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2017.02.002>
- Sloan, P., Legrand, W. ve Chen, J. (2009). *Sustainability in the hospitality industry, principles of sustainable operations*. Burlington: Elsevier
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
- Suni, J. ve Komppula, R. (Eds.) (2014). "Albergo Diffuso sostenibile" – Prospects for a sustainable development of the Albergo Diffuso in Italy. *International Conference on Rural Tourism and Regional Development*, 45-55.
- Tagliabue, L. C., Leonforte, F. ve Compostella, J. (2012). Renovation of an UNESCO heritage settlement in southern Italy: ASHP and BIPV for a "spread hotel" project. *Energy Procedia*, 30, 1060–1068. <https://doi.org/10.1016/j.egypro.2012.11.119>

- Torraco, R. J. (2005). writing integrative literature reviews: Guidelines and examples. *Human Resource Development Review, 4*(3), 356–367. <https://doi.org/10.1177/1534484305278283>
- UN, (2023). Sustainability, Erişim Adresi: <https://www.un.org/en/academic-impact/sustainability>, Erişim Tarihi: 24.05.2023.
- Väisänen, H.-M., Uusitalo, O. ve Ryyänen, T. (2023). Towards sustainable servicescape – tourists' perspectives of accommodation service attributes. *International Journal of Hospitality Management, 110*, 103449. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2023.103449>
- Valeri, M. ve Fadlon, L. (2016). Sustainability in tourism: An originality and hospitality business in Italy. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism, 11*(1), 1–18.
- Valeri, M. ve Paoloni, P. (2017). Competitiveness and sustainability in tourism industry: The Albergo Diffuso case study. *International Journal of Business and Management, 12*(12), 107. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v12n12p107>
- Valerio, C. ve Veglio, V. (2013). “Albergo Diffuso” and customer satisfaction: A quality services analysis. Conference Proceedings 16th Toulon-Verona Conference “Excellence in Services” içinde.
- Vallone, C., Orlandini, P. ve Cecchetti, R. (2013). Sustainability and innovation in tourism services: The Albergo Diffuso case study. *Eurasian Journal of Social Sciences, 1*(2), 21–34.
- Warren, C., Becken, S., Nguyen, K. ve Stewart, R. A. (2018). Transitioning to smart sustainable tourist accommodation: Service innovation results. *Journal of Cleaner Production, 201*, 599–608. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.08.063>
- Yorks, L. (2008). What we know, what we don't know, what we need to know—integrative literature reviews are research. *Human Resource Development Review, 7*(2), 139–141. <https://doi.org/10.1177/1534484308316395>